

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

MANAGEMENT MECHANISM OF ECONOMIC SAFETY OF THE ENTERPRISE: THEORETICAL ASPECT

Розроблено механізм управління економічною безпекою підприємства. Досліджено підходи науковців до визначення сутності та подано узагальнене поняття економічної безпеки підприємства. Виділено основні функціональні цілі економічної безпеки підприємства. Визначено перелік зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на економічну безпеку підприємства. Подано визначення механізму економічної безпеки підприємства та зазначено його основні елементи. Запропоновано розділяти механізм управління економічною безпекою підприємства на попереджуваче та антикризове управління. Попереджувачим управлінням економічною безпекою підприємства є планування стратегій його розвитку, аналіз, прогнозування, планування необхідних змін і своєчасне реагування на події. Під антикризовим управлінням економічною безпекою підприємства слід розуміти реалізацію такого механізму управління, що забезпечує швидке скорочення втрат шляхом негайного реагування на події. Надано коротку характеристику окремих етапів формування механізму управління системою економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: підприємство, економічна безпека, управління, механізм, система.

Разработан механизм управления экономической безопасностью предприятия. Исследованы подходы ученых к определению сущности и представлено обобщенное понятие экономической безопасности предприятия. Выделены основные функциональные цели экономической безопасности предприятия. Определен перечень внешних и внутренних факторов, влияющих на экономическую безопасность предприятия. Дано определение механизма экономической безопасности предприятия и указаны его основные элементы. Предложено разделять механизм управления экономической безопасностью предприятия на предупреждающее и антикризисное управление. Предупреждающим управлением экономической безопасностью предприятия является планирование стратегий его развития, анализ, прогнозирование, планирование необходимых изменений и своевременное реагирование на события. Под антикризисным управлением экономической безопасностью предприятия следует понимать реализацию такого механизма управления, который обеспечивает быстрое сокращение потерь путем немедленного реагирования на события. Предоставлено краткую характеристику отдельных этапов формирования механизма управления системой экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: предприятие, экономическая безопасность, управление, механизм, система.

A management mechanism of economic safety of the enterprise has been developed. The scientists approaches to the definition of essence have been investigated and the generalized concept of economic safety of the enterprise has been presented. The main functional objectives of economic safety of the enterprise have been singled out. The list of external and internal factors influencing the economic safety of the enterprise have been determined. The definition of the mechanism of economic safety of the enterprise has been given and its basic elements has been indicated. Dividing the mechanism of managing the economic safety of the enterprise into preventive and anti-crisis management have been proposed. The precautionary management of the economic safety of the enterprise is the planning of its development strategies, analysis, forecasting, planning of necessary changes and timely response to the changes. The anti-crisis management of economic safety of the enterprise should be supposed as the implementation of a management mechanism that ensures a rapid reduction in losses through an immediate response to the changes. The brief characteristic of separate stages of formation the mechanism of management by system of economic safety of the enterprise has been given.

Keywords: enterprise, economic safety, management, mechanism, system.

Вступ. Сучасні підприємства зіштовхуються з безліч загрозами в різних формах прояву. В економічній практиці вже існують методи та механізми вирішення таких проблем. Але завдання економічної науки — запобігти негативних зовнішніх та внутрішніх впливів на діяльність підприємства. Виникає необхідність у розробці організаційно-економічних механізмів забезпечення економічної безпеки підприємств, заснованих на загальних принципах і критеріях оцінки економічного стану господарюючих суб'єктів. Ці принципи і критерії дозволять виявляти й усувати можливі загрози та виробляти стратегічні рішення, що забезпечать стійкість підприємств.

Проблемами забезпечення економічної безпеки підприємств займалися такі автори, як: В.Л. Безбожний, А.Р. Бойкевич, А.Н. Букреєв, Т.Г. Васильців, Н.В. Ващенко, В.І. Волошин, В.Н. Гончаров, Л.І. Донець, Н.В. Зось-Киор, В.Ю. Ільїн, В.В. Каркавчук, Г.Б. Клейнер Ю.М. Осипов, В.Л. Тамбовцев, М.М. Шевченко, та інші. Але деякі аспекти розкриті недостатньо. Зокрема принципи побудови організаційно-економічних механізмів управління економічною безпекою підприємств залишаються дискусійними.

Постановка завдання. Метою дослідження є розкриття принципів формування організаційно-економічного механізму управління економічною безпекою підприємства.

Методологія. Теоретико-методологічною основою проведеного дослідження стали загальнонаукові методи наукового пізнання: монографічний, теоретичного узагальнення, систематизації, аналізу та синтезу.

Результати дослідження. Поняття «економічна безпека» як економічний науковий термін з'явилося не так давно та не має єдиного загальноновизнаного тлумачення. Так, Трофімова Л.М. стверджує, що

економічна безпека — це системна категорія ефективності діяльності підприємства, що характеризує такий стан економічної безпеки, при якому забезпечується стабільна ефективність діяльності організації (стратегічний аспект) і підвищення ефективності діяльності організації в разі зниження безпеки рівня (тактичний аспект) на основі захищеності від негативних впливів з боку зовнішнього і внутрішнього бізнес-середовища з урахуванням циклічності розвитку та контролю за дотриманням оптимальності його інтересів [1].

Згідно досліджень Белакура В.В. економічна безпека функціонування підприємства залежить від здатності своєчасно і в достатньому обсязі задовольняти економічні потреби і вимоги груп інтересів, причому приватні інтереси можуть бути виправдані лише тоді, коли вони одночасно служать також інтересам держави [2].

Б.Г. Клейнер зі своїми колегами вважає, що економічна безпека — стан підприємства, при якому життєво важливі компоненти структури і його діяльності характеризуються високим ступенем захищеності від небажаних змін [3].

Отже, в загальному розумінні економічна безпека підприємства — це організаційна система ефективного використання корпоративних ресурсів, метою якої є запобігання загрозам і створення умов стабільного функціонування підрозділів підприємства.

Основними функціональними цілями економічної безпеки підприємства є:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу;
- досягнення високої продуктивності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;
- досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу, належної ефективності корпоративних науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт;
- мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;
- якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності;
- забезпечення захисту інформаційного простору, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів та відділів;
- ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів [4].

З огляду на зазначене всі чинники, що впливають на економічну безпеку підприємства, можна розділити на внутрішні та зовнішні (рис.1).

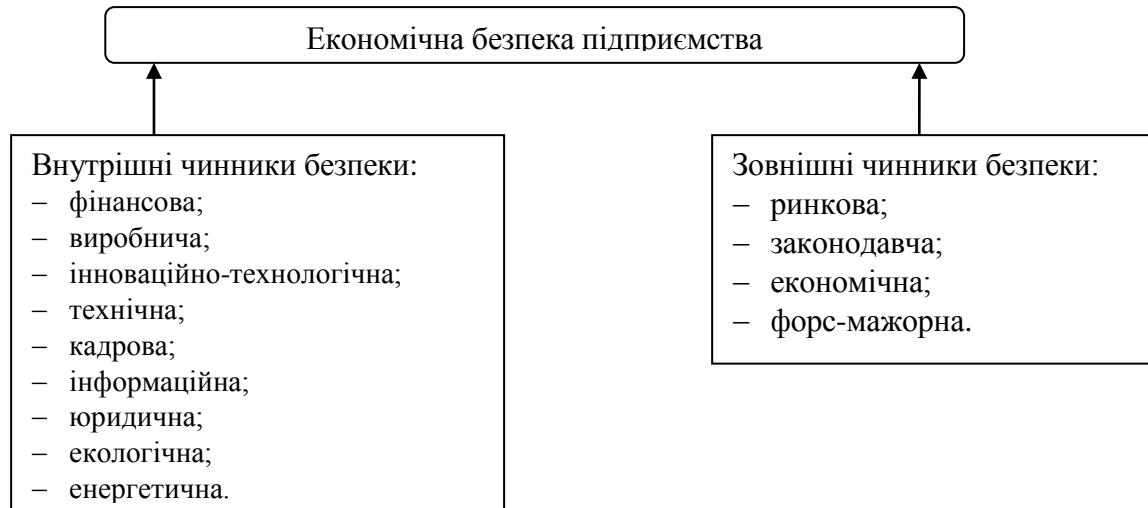

Рис.1. Чинники впливу на економічну безпеку

Важливим елементом системи безпеки підприємства є механізм її управління, за допомогою якого забезпечується досягнення цілей безпеки і вирішення поставлених завдань.

В системі економічної безпеки підприємства під механізмом слід розуміти влаштований певним чином порядок послідовності станів і процесів, що забезпечують економічну безпеку підприємства [5, с. 123-124].

Механізм управління економічною безпекою підприємства включає сукупність елементів:

- філософію економічної безпеки підприємства;
- функції, що реалізують процес управління економічною безпекою;
- ресурсне забезпечення механізму;
- цільова спрямованість, що містить основні організаційні форми та економічні інструменти, необхідні для забезпечення економічної безпеки функціонування підприємства [6, с.95].

Механізм управління економічною безпекою підприємства доцільно розділити на попереджуваче та антикризове управління [7, с.10].

Попереджувачим управлінням економічною безпекою підприємства є планування стратегій його розвитку, аналіз, прогнозування, планування необхідних змін і своєчасне реагування на події.

Під антикризовим управлінням економічною безпекою підприємства слід розуміти реалізацію такого механізму управління, що забезпечує швидке скорочення втрат шляхом негайного реагування на події.

Механізм управління економічною безпекою підприємства представлено на рис. 2.

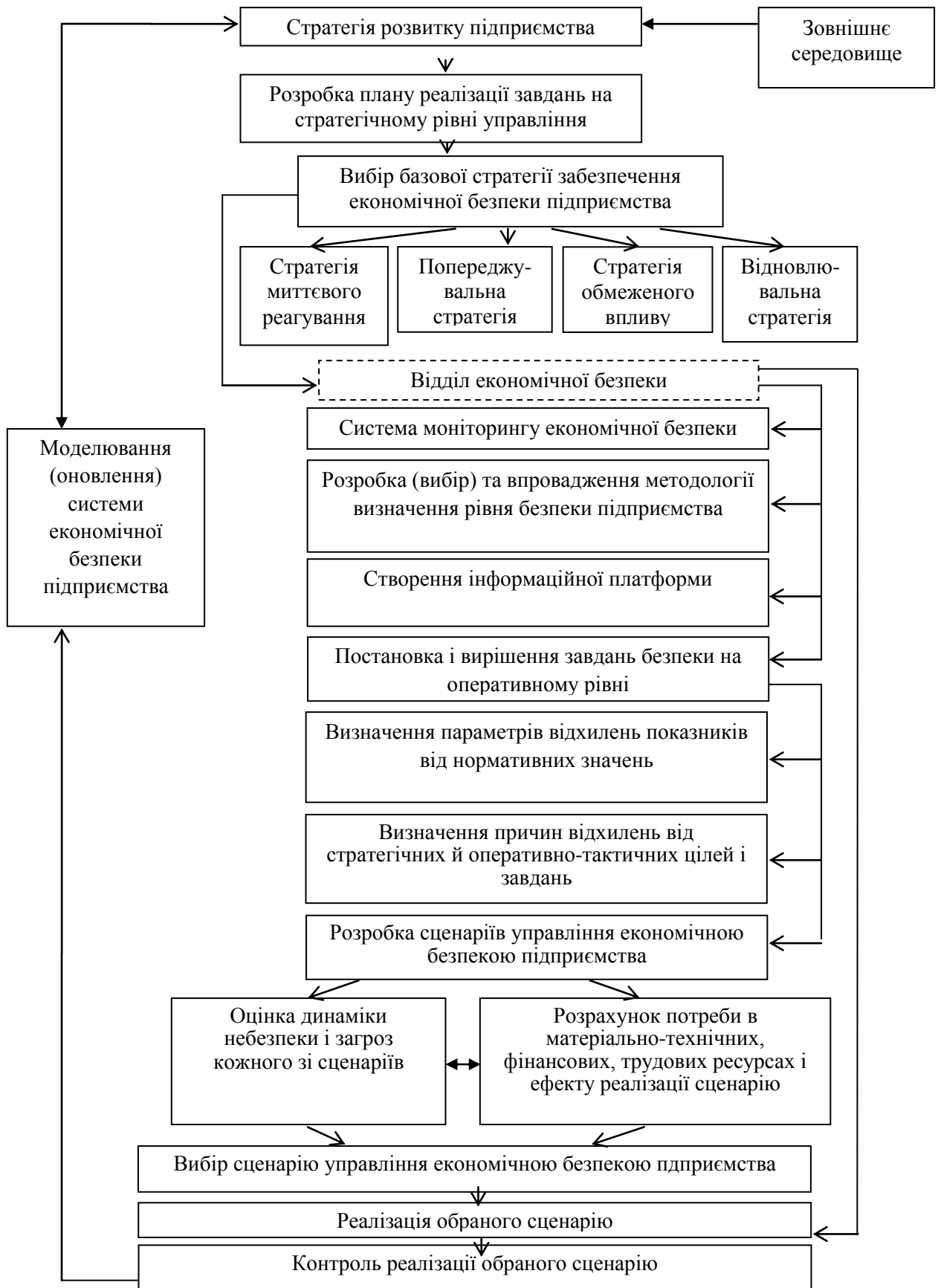

Рис. 2. Структура механізму управління економічною безпекою підприємства

Вважається необхідним надати коротку характеристику окремих етапів формування механізму управління системою економічної безпеки підприємства. Перш за все на підприємство впливає динамічне, диференційоване, нестабільне зовнішнє середовище. У моніторингу зовнішнього середовища підприємства на початку необхідно дослідити його потенційну небезпечність, джерела невизначеності, а також з'ясувати, яким чином підприємство може адекватно реагувати на цю невизначеність.

На наступному етапі керівництву підприємства необхідно визначити стратегічні проблеми, що зорієнтовані на управління економічною безпекою. Зазначене є основою базової стратегії підприємства.

Надалі створюється новий функціональний підрозділ — відділ економічної безпеки підприємства. Його функція — здійснення управління на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях.

Основними перевагами запропонованого механізму є:

- моніторинг економічної безпеки підприємства;
- забезпечення керівництва своєчасною і достовірною інформацією про економічний стан;
- діагностика, випередження небезпечних, деструктивних ситуацій у діяльності підприємства та їх локалізація і ліквідація;
- формування ключових показників ефективності управління;
- забезпечення безперебійної та взаємовигідної роботи всіх підрозділів підприємства.

Останнім етапом на цьому рівні буде контроль за виконанням розробленої програми з економічної безпеки підприємства, за результатами якого моделюється система економічної безпеки.

Моделювання (удосконалення) системи економічної безпеки підприємства передбачає ліквідацію виявлених за результатами контролю недоліків та розробку пропозицій щодо удосконалення системи безпеки.

Ідентифікація чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ стає необхідною передумовою формування та управління системою економічної безпеки підприємства.

Висновки. Наукова новизна поданих результатів полягає у розвитку теоретичних положень щодо економічної безпеки підприємства та розробці механізму управління економічною безпекою підприємства.

Таким чином, механізм підвищення економічної безпеки підприємства передбачає досягнення ефективних параметрів функціонування, збереження виробничого і кадрового потенціалу, створення підприємства ринкового типу.

Моделювання системи економічної безпеки підприємства доволі складний процес. Надійна система економічної безпеки підприємства можлива лише за умови використання комплексного і системного підходу. Ця система надає можливість оцінити перспективи розвитку підприємства, розробити його тактику і стратегію, зменшити негативний вплив загроз та

небезпек. Тому вважається необхідним досліджувати прикладні аспекти застосування механізму управління економічною безпекою підприємства в конкретних галузях промисловості з використанням особливостей та напрямів їх розвитку.

Література:

1. Трофимова Л.Н. Экономическая безопасность эффективности деятельности организаций торговли: ситуационно-характеристические параметры / Трофимова Л.Н. // Российское предпринимательство – 2012 – № 11 (209). – С. 55-60
2. Белокур В. В. Угрозы экономической безопасности предприятия / Белокур В. В.: М., – 2010. – С. 132.
3. Клейнер Г.Б. Предприятие в нестабильной экономической среде / Г.Б. Клейнер, В.Л. Тамбовцев, Р.М. Качалов – М.: ОАО «Издательство «Экономика», 1997. – 288 с.
4. Поняття про економічну безпеку підприємства та її визначення: [Електронний ресурс] – Навчальні матеріали онлайн // Основні функціональні цілі економічної безпеки – Режим доступу до сайту: http://pidruchniki.com/13290311/ekonomika/tema_ekonomichna_bezpeka_pidpriyemstva
5. Ладыко Л. Н. Механизм обеспечения экономической безопасности предприятия: сущность и структура / Л. Н. Ладыко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 3. – С. 123-126.
6. Лактионова Ю.А. Механизм обеспечения экономической безопасности предприятия / Ю.А. Лактионова // Социально-экономические явления и процессы. – №3 (049), 2013. – С. 93-99.
7. Приходько В. П. Управління економічною безпекою підприємства / В. П. Приходько // Економіка та держава. – 2013. – № 10. – С. 10-12.